

УДК 130.2

І. М. Колесник, канд. філос. наук, доц.

ОБРАЗ ЗОМБІ: ІЗ ТРАДИЦІЙНОЇ РЕЛІГІЙНОСТІ У СУЧАСНУ ФІЛОСОФІЮ

У статті розглянуто основні проблеми, пов'язані із адаптацією традиційного образу зомбі у західній культурі. Автор звертає увагу на важливість інтердисциплінарного дослідження феноменів культури, з якими відбувається трансформація, внаслідок потрапляння у сучасні контексти філософії, культурології, релігієзнавства тощо. Також проаналізовано особливості філософської рефлексії щодо образу зомбі як інструменту проблематизації.

Ключові слова: зомбі, філософія свідомості, філософія культури.

Однією із характерних рис сучасної культури Заходу є здатність до адаптації та різночитання традиційних символів, образів та текстів. Доволі часто ці образи та символи втрачають свій первісний зміст, набуваючи чогось якісно нового, а, часто, зовсім відмінного від джерела. Прикладів цієї трансформації можна знайти доволі багато у сфері популярної культури, а також різноманітних релігійних, духовних, езотеричних течій та рухів. У такий спосіб елементи традиційних культур та релігій народів світу (Африки, Американських континентів, Азії, Австралії тощо) потрапляють у інформаційний простір Заходу.

Приклад, якому буде приділена увага у нашому короткому дослідженні, – це образ зомбі, характерний для Карибського регіону та певних частин Африки, де колонізатори та рабовласники знаходили людську робочу силу для плантацій. Найвідоміший образ зомбі постає у магіко-релігійній традиції мешканців Гаїті, де він включений до народного епосу та міфології.

Трансформацію образу зомбі в культурі та релігійних уявленнях Заходу досліджували у різних наукових контекстах. До релігієзнавчих, історико-релігійних і культурологічних досліджень можна віднести праці Зори Харстон [14], Луїса Марса [17], Елізабет МакАлістер [18], Айзека Ніхауза [21]; до філософських – Девіда Чалмерза [8], Роберта Кірка [16], Крістофера Моурмана [19], Джесі Стоукс [25]; математичних – Філіпа Мунца [20], етнобіологічних Вейда Девіса [10] і, нарешті, – напівжартівливий науково-публіцистичні Девіда Мерфі [22].

З огляду на комплексність позірно простої проблематики, ми ставимо собі за мету дослідити шлях образу зомбі із традиційної культури мешканців о. Гаїті у сучасну західну культуру, де він реалізується у різних площинах: кінематографі, художній літературі, комп'ютерних іграх, філософії та вченнях квазірелігійних рухів. На нашу думку, поруч із зростанням інтересу до образу зомбі в академічній науці останніх років, тема трансформації образу зомбі та його "міграції" розкрита у недостатній мірі.

Сама спроба цього дослідження відображає характерне для сучасності розмивання межі між серйозним та несерйозним, раціональним та ірраціональним, перебуваючи таким чином у контексті інформаційної та постмодерної культури. Ми прагнемо з'ясування механізмів набуття кардинально іншого наповнення образів, понять, відображаючи таким чином загальний процес адаптації до інформаційного суспільства. Також ми розглянемо зміну в сприйнятті образу зомбі як маргінального і перетворення його на один із центральних сценаріїв апокаліпсису в XXI столітті та основу для мисленевого експерименту сучасної філософії.

Трансформаційні процеси, що відбулися у світовій культурі в другій половині XX століття – на поч. XXI ст. назавжди змінили життя людини. Індустріальна епоха відійшла у минуле, залишаючи по собі відчуття туги та непевності, натомість інформаційна епоха повністю міняє навколишній світ, переінакшуючи світоглядні системи, руйнуючи знайомі принципи розуміння та передачі знання. Однією із характерних рис інформаційної

революції, разом із масовим поширенням персональних комп'ютерів, під'єднаних до Інтернету, стало скасування ієрархічних структур. Це спричинило не лише омріяну лібертаріанцями свободу людини, але також її непевність і загубленість посеред океану інформації.

Підставою для непевності є факт зміни попереднього, "традиційного" змісту понять і набуття ними екліктичних рис, коли ми можемо віднайти знайомі відтінки значень лише після тривалого вглядання, зчитування та відсіювання нашарувань. Відповідно змінюється процес пізнання людиною інформаційного світу, тепер це лабіринт, в якому навіть знаходження поняття не завжди гарантує його оволодіння. Іншими словами – поняття та образи набувають у цьому вимірі власного неієрархічного життя. В одному ряді опиняються такі поняття, як "істина", "космос", "саморефлексія", "дух", "насилля", "шоу", "мем", "вуду", "кіберпанк", "зомбі" тощо.

Етимологічно зомбі співвідноситься із конголезьким zumbi (фетиш) або кімбундським nzambi (бог, божество) [7, с. 285]. Згідно із Оксфордським енциклопедичним словником¹, зомбі – це:

1) Труп, який оживляється за допомогою чаклунства (особливо це стосується певних релігій Африки та Карибського регіону);

2) Особа, яка виглядає апатичною, знесиленою і не реагує на оточуючих;

3) Комп'ютер, який контролюється іншою собою без знання власника і використовується з метою надсилання спаму або іншої нелегальної активності.

Також у сучасній культурі "зомбі" розуміють як людину, яка піддається психічній маніпуляції, навіюванню та контролю

Отож, зомбі в розумінні традиційному означає:

1) особу, душа якої після смерті не може знайти прихистку і тому вона змушена мандрувати по світу;

2) випадок, коли фермер настільки успішний у власному бізнесі, що кажуть, нібито він має багато рабів-зомбі [18].

У світі, де панують таємні товариства жерців-бокор, зомбі є однією із форм відплати людиною свого боргу перед соціумом у разі порушення певних табу. Антрополог В. Девіс називає кілька основних підстав для перетворення на зомбі:

1) амбіції клану;

2) прояв неповаги;

3) образа таємного товариства;

4) зваблення дружини іншого чоловіка;

5) лжесвідчення;

6) завдання шкоди комусь із родини;

7) вирішення земельних питань [10, с. 196].

До табу також відноситься святотатство, але іноді можливі випадки, коли внаслідок особистої неприязні людину замовляють чаклуну для "зомбіфікації". Наступним кроком є власне перетворення людини на зомбі – це робиться за допомогою тетрадотоксина, який міститься в рибі родини tetraodontidae (променеперих) і, на

¹ <http://oxforddictionaries.com/definition/english/zombie?q=zombie>.

думку В. Девіса, – культурного контексту. У своїй праці "Прохід у темряві: етнобіологія гаїтянського зомбі" він досліджував феномен зомбі з точки зору етнобіології і дійшов до висновку, що необхідною складовою процесу є не лише "порошок", але також специфічний культурний фон, в межах якого особистість переповнюється вірою у фактичну дієвість магії вуду [10]. Ця думка спричинила широку критику його публікації [11], оскільки "гуманітарний" фактор не дуже підходив для лабораторної верифікації, а певні спроби повторення експерименту із "зомбіфікацією" натикалися на невдачі. Однак на захист Девіса виступили інші науковці, зокрема Дж. Ровлетт, який скептично ставився до реального існування зомбі та писав: "У світлі людської історії ми дуже часто спостерігали стрибки до винятків, коли щось схоже на людину і яке поводиться як людина, не сприймається нами як особистість. Це небезпечне твердження, оскільки зумовлює рабство..." [23]. В такому випадку ми підходимо до етичного обумовлення чи є зомбі особистістю зі своїми правами. Якщо відповідь є ствердною, тоді це може зруйнувати вигідний комусь устрій. В іншому випадку, коли ми не визнаємо зомбі особистістю, – істота втрачає будь-який правовий статус. Йдеться про важливу роль соціальної зумовленості, про яку і писав В. Девіс.

Цікаво, що "якщо зомбі їсть сіль, то зрозуміє свою ситуацію і втече від власника" [17]. Це також підводить нас до проблеми філософської – звільнення особистості можливо внаслідок здобуття нею у різний спосіб (в даному випадку – через споживання солі) власної свободи шляхом самоусвідомлення. Ймовірно, це вірування пов'язано із історією Карибського регіону, де рабство було тривалий час нормою життя і прагнення звільнитися виражалися в традиційній формі – в образі зомбі. Той, хто усвідомлював себе як особистість, здобував право на свободу думки, слова і життя. Допускаємо також, що пізніший образ зомбі втратив зв'язок із білими рабовласниками-плантаторами і був спроектований на забезпечених, багатших місцевих фермерів спільного етнічного походження. Образ зомбі й тут проявляє динаміку – він шукає втілення в нових обставинах, переходячи із етнічної площини у площину економічну та магічну (власники плантацій – це завжди потужні бокоро або належать до таємного товариства).

Важливими, на нашу думку, є дослідження психологів та психопатологів феномену зомбі. Зокрема у науково-популярному фільмі "Жахиття із Ентоні Хедом" процитовано доктора Шевана Дойона (фр. Chavannes Douyon): "це душевно хворі люди особливого типу. Це люди з кататонічною шизофренією, коли вони страждають від приступу цієї хвороби, то поводяться як зомбі. Чи можна їх вилікувати? Їх вилікувати неможливо, оскільки мозок пошкоджено. В якості дослідницької групи ми досліджували три випадки зомбування. Ми перевіряли їхнє ДНК – результати продемонстрували, що немає жодного зв'язку зомбі із його "родичами". Люди шукають те, чого потребують. Вони дуже щасливі, коли знаходять родича живим, а зомбі радий, коли знаходять його"¹. Специфічним чином спостерігаємо тут бажання знайти близьку людину, яке ігнорує факт дійсного кровного зв'язку.

В традиційних культурах світу знайомі аналоги зомбі – це істоти, які не належать більш до світу живих, але оскільки їхні душі не є заспокоєними з різних причин, продовжують шкодити і набридати людям.

Поміж покійників та неживих істот, які мають певні спільні риси із зомбі, можна виділити таких: 1) гуль (арабські країни) – демонічна істота, яка харчується трупами на кладовищах [6]; 2) оні (Японія) – демони-

людоджери, які мають здатність перетворюватися в людей і їсти людське мясо; 3) драугр (скандинавські країни) – не заспокоєні покійники в германській міфології, які мають здатність насилати на людей божевілля; 4) вайдергангер (Німеччина) – дослівно "той, хто знову ходить" – нежить, яка мандрує в пошуках справедливості і лякає людей; 5) жіанг-ши (Китай) – китайський оживлений покійник, що вбиває живі істоти для споживання їхньої "кі" – енергії життя [15]; 6) мертвяки у слов'янській міфології [3]. У документальному фільмі "Правда щодо зомбі" (2010) знятого для каналу National Geographic "сліди" зомбі відносять навіть в поєми про Гільгамеша.

В другій половині ХХ ст. традиційний образ зомбі зазнає революційних змін у процесі актуалізації на Заході, спровокованих фільмами Дж. Ромеро "Ніч живих мерців" (Night of the Living Dead, 1968), "Безумці" (Crazies, 1973) і "Світанок мерців" (Dawn of the Dead, 1978). Невипадково поява та популярність цих фільмів співпадає із загостренням інтересу до інформаційних технологій, експериментів зі свідомістю та експансією масової культури в усі сфери діяльності людини. Завдяки руху New Age Захід почав активно знайомитися із традиційними релігіями та магічними системами традиційних культур світу, поміж яких відкрилися двері у світ гаїтянського вуду.

Фільми Ромеро стали перехідним етапом між традиційним образом зомбі та новітнім – це межа, яку перетнула людина Заходу в процесі пізнання самої себе. Зомбі стає інструментом для свідомості, дзеркалом і забороненим плодом пізнання життя після смерті.

Масова культура Заходу наділяє зомбі рисами, чужими для гаїтянської культури. Наприклад, канібалізм [1], жорстокий голод і прагнення пожирати живих – це елементи швидше язичницько-християнської демонології Заходу, де головним пожирачем "душ і тіл грішників" був Диявол [5, с. 222]. Тим паче вплив християнства відчувається в апокаліптичності зомбі, де вони "є його носіями або вісниками" [20, с. 134] кінця людської історії. Інша риса – статус тіла зомбі, який у Ромеро є сутнісно мертвим, таким, що розкладається на частини і лише питання часу, коли від нього нічого не залишиться. Специфічний статус тіла зумовлює також стан свідомості – гаїтянські вуду мають надію на відновлення самоусвідомості, на протигагу західному образу зомбі, який приречений на вічне забуття у світі без божественного воскресіння.

Американська дослідниця феномену зомбі Джесі Стоукз чітко відокремлює зомбі вуду від "готичного" зомбі Заходу за такими критеріями: 1) вуду зомбі залишається живим; 2) вуду зомбі є рабом, а не монстром, спраглим плоті; 3) вуду зомбі мають емоції, можуть виражати елементарні переживання [25]. Така демаркація є важливою для розуміння подальшої долі образу зомбі у західній культурі, адже ми спостерігаємо розрив із попереднім контекстом і поступовий перехід у щось сутнісно та функціонально інше.

Якщо говорити про кінематограф, то навіть тут спостерігаємо демаркацію: першою екранізацією про традиційного зомбі була стрічка "Білий зомбі" (White Zombie, 1932) – буде помилкою його співвідносити зі стрічками Ромеро, оскільки спільною залишається хіба назва "зомбі". Образ, промальований В. Халперіном, наближений саме до традиційного: він жахає, але залишається в колісковій своєї власної культури, перетинаючи межу білої людини з метою налякати. Сам фільм концентрується швидше на рефлексії механізму взаємодії раба і власника, але це ще не "західний" зомбі.

Після фільмів Дж. Ромеро поняття зомбі стає новим фронтіром (межею), перетинаючи який наука відкриває

¹ True Horror with Anthony Head (2004). Third episode. Anthony Head.

для себе найпотаємніші сподівання масового глядача чи користувача інформації у глобальному світі. Зомбі – це втілений в образ страх смерті. Якщо в урбаністичній культурі смерть віддалилася у відповідні інстанції та ізольований простір поховальних служб, про існування яких ми можемо дізнатися цілком рекламно або випадково (одразу ж уникаючи згадки про цей досвід), то зі зростанням ролі інформаційної культури, технологій, смерть ще далі усувається на периферію свідомості. Те, чого ми боїмося, вперто переслідують. Те, чого ми потайки прагнемо у формі фільмів жахів та нереалізованих фантазій, втікає від розуміння. Якби прийняття факту смерті було метою людства XXI століття, тоді не було би потреби створювати цілий жанр, щоби відволіктися від відповідних думок або, навпаки, інтенсифікувати їх. У першому випадку ми маємо справу із втечею, а в іншому – гонитву за враженнями.

Зомбі – це не зовсім мертва людина. Це та, якою людина намагається заклеїти прогалини в розумінні самої себе, власної людськості і головне – життєвості. Не хочеться прийняти факту, що смерть – це зупинка всього. Обов'язково повинне бути щось для продовження. Цим продовженням стає образ напівоблізлого кістяка, який еволюціонує, вперто залишаючись предметом постгуманістичних студій.

Парадоксально, але в сучасному образі зомбі збігаються інтереси кількох галузей знання про людину і суспільство. Насамперед це філософія, яка спрагла нових можливостей відкрити перед людиною перспективи деградації усіх можливих моральних норм, адже зомбі – це порушення усіх можливих табу на канібалізм, вбивство та вічне життя, що доступне лише істотам божественним. Людина в гонитві за силами, рівними деміургу, перетворюється на звичайного споживача, який диктує свій голод усьому світу, приховуючись за різноманітними високими ідеалами.

Окремої уваги заслуговує мисленнєвий філософський експеримент "зомбі", в якому перетнулися інтереси різних сучасних філософів та виражається їхня дискусія стосовно природи людської свідомості та проблеми її дефініції, сутнісних рис та характеру функціонування. Зокрема, різні аргументи щодо "філософського зомбі" застосовують Девід Чалмерс (критикує фізикалізм) та Деніель Деннет (спростовує критику Чалмерса) [8].

Наступною сферою, яка дотична до феномену зомбі, є психологія. Тут ми спостерігаємо інтерес до проблеми зомбування та маніпуляції свідомістю людей, включно із тотальним контролем. Зі цього кута зору несподівано актуальними стають питання – як далеко може зайти людина у власному бажанні розподіляти та владарювати. Із психологічних студій феномену зомбування випливають певні напрями досліджень релігій, де з появою новітніх течій та рухів, постає гостро проблема впливу на свідомість учасників групи. Історія засвідчує, що навіть високий рівень інтелекту не рятує від самотубних тенденцій (наприклад випадок із "Heaven's Gate")¹, а переконання лідера можуть повністю помінати ставлення до поняття "добро" та "зло". Якщо у Роме-ро зомбі – носій голоду в надприродній формі, то в релігійних культурах зомбі стає втіленням абсолютного абсурду, крайнього фундаменталізму.

Нарешті, образ зомбі потрапляє у військову сферу, оскільки вміння виготовляти засіб перетворення людей у зомбі, повністю контрольованих убивць може стати стратегічною перевагою у глобальному конфлікті. Щоправда гіпотези стосовно інфернальності замислу військових різних країн – це швидше ще одна форма дії

медіавірусу "зомбі" на свідомість людей, трансформований жах перед невідомим.

Завдяки інформаційним технологіям, західний зомбі перетворюється на метафоричний гіперлінк, клікаючи на який можна побачити втілені завдяки медіа та комп'ютерній графіці проєкції масового споживача. На відміну від схожих проєкцій традиційних культур у формі демонології, сучасні потвори та демони отримують право на вираження своєї позиції, демонстрування власного стилю існування. Завдяки естетизації та віртуальним просторам, сучасний образ зомбі отримує шанс на "життя" – у формі комп'ютерних ігор, квестів, коміксів тощо.

Всупереч традиційному образу, новітній зомбі переживає революції, схожі із актуальними в суспільстві. Наприклад, можна помітити зміну від загадкового зомбі, який постає із землі без видимої причини як виразник сутінкової свідомості, до інфікованого зомбі – звичайної людини, ураженої невідомим досі вірусом (аналогічним до сказу). Це деміфологізація образу, яка свідчить не стільки про розвиток зомбі, скільки про його наближення до найбільш реалістичного сценарію кінця світу людини. Можемо спостерігати як образ зомбі втрачає свою містичну, таємну, міфологічну складову і поступово стає раціональнішим – навіть у формі наукової гіпотези, як щось допустиме за умов цілком зрозумілих.

Показовими прикладами деміфологізації зомбі є фільми "Світанок мерців" та "Світова війна Z". У першому сюжеті глядачі отримують шанс побачити появу у зомбі "інстинкту супермаркету" – вони збираються навколо торгівельного комплексу, оскільки бігевіорально звикли до цього місця. У цьому випадку ми спостерігаємо водночас метафоризацію (критика консюмеризму) та спробу раціонально збагнути мотивацію (навіть за відсутності самосвідомості, людина продовжує функціонувати інстинктивно).

У другому фільмі, який хронологічно найближчий до моменту написання статті, зомбі втрачає ареал незбагненності – головний герой просто знаходить причину і це ставить потвор на рівень звичайних рухливих декорацій. Особливо це помітно у кульмінації, коли реклама напою із апарату вплітається у відеоряд із роздратованими обличчями без відтинку інтелекту. В дійсності, технології, медіа, Інтернет мему та медіавіруси – це новітня форма, з одного боку, психотерапії масового споживача, а з іншого боку – може стати фактором деструкції, знищення та плекання найгірших сторін особистості. Для сучасної філософії ці проблеми є первісними і фундаментальними, бо від їхнього вирішення залежить подальша доля людства як цілісного організму інформації.

Образ зомбі слугує прикладом того, як змінюється сприйняття традиційного у процесі засвоєння новітніх форм культурної взаємодії. Спершу індустріальна, а потім інформаційна революції кардинально змінили не лише зміст образу, але навіть сам спосіб його функціонування та роль, інтегруючи часто несумісні моменти – магію, жахання, таємне задоволення, канібалізм та ліберальні цінності, гуманізм тощо. На прикладі образу зомбі ми змогли простежити злиття традиційного та новітнього, яке, фактично, не виключає одне одного.

Ми розглядали лише один приклад, але основні механізми трансформації образів, схожих до зомбі, поширені повсюдно, розмиваючи межу між серйозним та несерйозним, важливим та неважливим, образами фантастики та дійсними подіями. Інформаційна епоха створила можливість жити усім її користувачам у світі, де панує антиєрархічність, мульти-користування і електизм. Людина-споживач популярної культури та її образів – водночас і замовник, і виробник ідей (чи фрагментів цих ідей для мозаїки Інтернету). Зомбі – не лише

¹ [https://en.wikipedia.org/wiki/Heaven%27s_Gate_\(religious_group\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Heaven%27s_Gate_(religious_group)).

зомбі, але й проект людства, в якому можна досліджувати проблеми душі, куди можна приховати страх смерті та старіння, втрати контролю над власним мисленням та життям.

Сучасна культура – це сукупність феноменів, які породжують несподівані проблеми для філософської рефлексії, а образи зомбі чи інших персонажів фантастики можуть слугувати лабораторією, якої так бракує філософським наукам, на відміну від природничих.

Список використаних джерел:

1. *Богданов К. А.* Каннибализм: История одного табу / К. А. Богданов. – Пограничное сознание (Альманах "Канун". Вып. 5). СПб., 1999. – с. 198-233.
2. *Виноградова Л. Н.* Народная демонология и мифо-ритуальная традиция славян. / Л. Н. Виноградова. – М.: Издательство "Индрик", 2000. – 432 с.
3. *Зеленин Д. К.* Избранные труды. Очерки русской мифологии: Умершие неестественною смертью и русалки / Вступ. Ст. Н. И. Толстого; подготовка текста, коммент., указат. Е. Е. Левкиевской. – М.: Издательство "Индрик", 1995. – 432 с.
4. *Лебон Г.* Психология народов и масс / Густав Лебон. – Москва: Академический проект, 2011. – 240 с.
5. *Махов А. Е.* Сад демонов / А. Е. Махов – Hortus Daemonum. Словарь inferнальной мифологии Средневековья и Возрождения. – М.: Intrada, 1998. – 320 с.
6. *Al-Rawi A.* The Mystical Ghoul in Arabic Culture / Ahmed Al-Rawi // Cultural Analysis. – The University of California, Volume 8, 2009. – pp. 45-69.
7. *Bunson M.* The Vampire Encyclopedia / M. Bunson. – NY: Gramercy books, 1993. – 303 p.
8. *Chalmers D.* The Conscious Mind: In Search of a Fundamental Theory / David Chalmers. – New York and Oxford: Oxford University Press, 1996. – 432 p.
9. *Corbet R.* Review on "Passage of darkness: the ethnobiology of the Haitian zombie" / Robert Corbet; [Електроннийресурс]. – Режимдоступу: <http://www2.webster.edu/~corbetre/haiti/bookreviews/davis1.htm>
10. *Davis W.* Passage of Darkness: The Ethnobiology of the Haitian Zombie / Wade Davis. – The University of North Carolina Press, 1988. – 365 p.

11. *Guiley R. E.* The Encyclopedia of Vampires, Werewolves and Other Monsters / Rosemary Ellen Guiley. – Facts On File, Inc., 2005. – 352 p.
12. *Hamilton S. L.* Zombies / Sue L Hamilton. – ABDO, 2010. – 32 p.
13. *Hassan S.* Combating Culty Mind Control / Steven Hassan. – Rochester: Park Street Press, 1990. – 237 p.
14. *Hurston Z. N.* Tell My Horse: Voodoo and Life in Haiti and Jamaica / Zora Neale Hurston. – HarperCollins e-books, 2008. – 327 p.
15. *Irvine A.* The Supernatural book of Monsters, Spirits, Demons, and Ghouls / Alex Irvine. – London: HarperCollins Publishers Ltd., 2008. – 234 p.
16. *Kirk R.* Zombies and Consciousness / Robert Kirk. – Oxford University Press, USA, 2008. – 280 p.
17. *Mars L. P.* The Story of Zombi in Haiti / Louis P. Mars // Man: A Record of Anthropological Science, Vol. XLV, no. 22, 1945. – pp. 38-40.
18. *McAlister E.* A Sorcerer's bottle: The Visual Art of Magic in Haiti / Elizabet McAlister // Sacred Arts of Haitian Vodou. – UCLA, Fowler Museum of Cultural History, 1995. – 446 p.
19. *Moreman C. M.* Zombies Are Us: Essays on the Humanity of the Walking Dead / Christopher M. Moreman, Cory James Rushton. – McFarland, 2011. – 228 p.
20. *Munz P.* When Zombies Attack!: Mathematical Modelling of an Outbreak of Zombie Infection / Philip Munz, Ioan Hudea, Joe Imad, Robert J. Smith // Infections Disease Modelling Research Progress. – Nova Science Publishers, Inc., 2009. – pp. 133-150.
21. *Niehaus I.* Witches and Zombies of the South African Lowveld: Discourse, Accusations and Subjective Reality / Isaac Niehaus // Journal of the Royal Anthropological Institute. – Volume 11, issue 2, 2005. – 191-210 pp.
22. *Murphy D. P.* Zombies for Zombies / David P. Murphy. – Naperville, Illinois: Sourcebooks, Inc., 2009. – 274 p.
23. *Rowlett J.* You Think I Therefore Am?: The Ethnobiology and Ethics of the Haitian Zombie / Jakki Rowlett; [Електроннийресурс]. – Режимдоступу: <http://serendip.brynmawr.edu/biology/b103/f00/web2/rowlett2.html>
24. *Schuh Mari C.* Zombies. Blazers-Monsters. Consultant: Barbara J. Fox, Consultant: David D. Gilmore. Blazers, 2006 Hardcover, 32 p.
25. *Stokes J.* Ghouls, Hell and Transcendence: the Zombie in Popular Culture / Jasie Stokes // Night of the Living Dead to Shaun of the Dead. – Department of Humanities, Classics and Comparative Literature, Brigham Young University, 2010. – pp. 99.

Надійшла до редколегії 15.11.16

Колесник И. Н.

ОБРАЗ ЗОМБИ: ИЗ ТРАДИЦИОННОЙ РЕЛИГИОЗНОСТИ В СОВРЕМЕННУЮ ФИЛОСОФИЮ

В статье рассмотрены основные проблемы, связанные с адаптацией традиционного образа зомби в западной культуре. Автор обращает внимание на важность междисциплинарного исследования феноменов культуры, с которыми происходит трансформация, в результате попадания в современные контексты философии, культурологии, религиоведения и т. д. Также проанализированы особенности философской рефлексии образа зомби как инструмента проблематизации.

Ключевые слова: зомби, философия сознания, философия культуры.

Kolesnyk I. M.

IMAGE OF ZOMBIE: FROM TRADITIONAL RELIGIOSITY INTO MODERN PHILOSOPHY

There are viewed main problems of adaptation of traditional image of zombie in Western culture. Author draw attention to interdisciplinary research of culture phenomena which are transformed in modern context of philosophy, cultural studies, religious studies etc. Also there are analyzed features of philosophical reflection of zombie as instrument of problematization.

Keywords: zombie, philosophy of mind, philosophy of culture.